

Borgerens inklusion i lokale fællesskaber

En undersøgelse af tre sociale tilbud i Region Sjælland

Anne Breumlund
Inger Bruun Hansen
Grit Niklasson

AALBORG UNIVERSITETSFORLAG

Borgerens inklusion i lokale fællesskaber
En undersøgelse af tre sociale tilbud i Region Sjælland

Af Anne Breumlund, Inger Bruun Hansen og Grit Niklasson

1. udgave – formidlingspublikation

© Forfatterne 2016

Layout af omslag: akila v/ Kirsten Bach Larsen

Grafisk tilrettelæggelse af indhold: Connie Thejll Jakobsen

ISBN: 978-87-7112-577-1

Trykt hos Toptryk Grafisk ApS, 2016

Udgivet af:

Aalborg Universitetsforlag

Skjernvej 4A, 2. sal

9220 Aalborg Ø

T 99407140

F 96350076

aauf@forlag.aau.dk

forlag.aau.dk

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne bog eller dele heraf er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og Copy-Dan. Enhver anden udnyttelse er uden forlagets skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag til brug i anmeldelser...

Indhold

Forord	5
1 Inklusion og lokale fællesskaber	11
2 Forudsætninger og rammer for inklusion på voksenhandicapområdet	25
3 Undersøgelses forskningsdesign	39
4 Bo og Naboskab Sydlolland	55
5 Glim Refugium	91
6 Synscenter Refsnæs	137
7 Hvad hæmmer og fremmer inklusion i lokale fællesskaber i de tre botilbud?	177
8 Mere om inklusion og fællesskaber	193
Litteratur	203
Bilag 1 Diagnoser	211

Forord

Denne bog formidler resultaterne af en undersøgelse af inklusion af *voksne med store (og varige) fysiske og/eller psykiske funktionsnedsættelser samt psykosociale funktionsnedsættelser*¹ i lokale fællesskaber.

Undersøgelsen har fokus på socialpædagogiske indsatser, metoder og mål på det specialiserede socialområde i Region Sjælland på tre botilbud, som enten retter hele deres indsats mod eller har deltilbud til en af følgende tre målgrupper på voksenhandicapområdet: voksne med udviklingshæmning, unge med sindslidelse eller unge med synshandicap. Det drejer sig om følgende botilbud:

Bo og Naboskab Sydlolland i Rødbyhavn
Glim Refugium i Lejre
Synscenter Refsnæs i Kalundborg

Derudover inddrages socialrådgivere på voksenhandicapområdet fra seks kommuner: Kalundborg, Holbæk, Lejre, Solrød, Ishøj og Lolland. Undersøgelsen er baseret på tre forskellige aktørers perspektiver: Borgere og medarbejdere på de regionale sociale tilbud samt kommunale socialrådgivere.

---

1 Fællesbetegnelse for målgrupper er fra Lov om social service – her fra: Jensen 2010: 10.

Undersøgelsen udgør første del af et toårigt forsknings- og udviklingsprojekt: *Borgerens inklusion i lokale fællesskaber – et perspektiv for indsatsen* gennemført af forskere på Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet i samarbejde med Region Sjælland. Formålet er at undersøge, hvad der hhv. hæmmer og fremmer borgerens inklusion i lokale fællesskaber.

Forsknings- og udviklingsprojektet er opbygget som en forskningsbaseret undersøgelse af de tre botilbud belyst ud fra de tre aktørperspektiver. På baggrund af resultaterne heraf tilrettelægges efterfølgende et udviklingsprojekt, hvor de deltagende borgere, medarbejdere og socialrådgivere indgår med det formål at kvalificere mulighederne for at inkludere borgere i lokale fællesskaber fremover. Undersøgelsens overordnede spørgsmål er todelt, svarende til henholdsvis forskningsdel og udviklingsdel:

- Hvad hhv. hæmmer og fremmer kvaliteten af indsatsen/ de socialpædagogiske metoder i de regionale sociale tilbud for den enkelte borger i forhold til at skabe et sammenhængende forløb med et inkluderende perspektiv, som også omfatter borgerens forestillinger?
- Hvordan kan den samlede inkluderende indsats for borgerne kvalificeres under hensyn til målgruppernes forudsætninger samt indsatsernes muligheder inden for de organisatoriske, økonomiske og lovgivningsmæssige rammebetingelser?

Undersøgelsen er tilrettelagt ud fra ønsket om at indhente en bredt forankret viden og forståelse af centrale problemstillinger, muligheder og begrænsninger for voksne med vidtgående handicap i forhold til borgerens inklusion i lokale fællesskaber for efterfølgende at kunne kvalificere indsatsen. Undersøgelsen udføres med kvalitative metoder: Observationsbesøg på de tre regionale botilbud samt en vifte af interviewformer fra individuelle interview, over parinterview til fokusgruppeinterview med medarbejdere og beboere på de tre regionale botilbud samt interview med socialrådgivere fra de seks udvalgte kommuner.

Bogen henvender sig især til medarbejdere, ledere og bestyrelser på sociale tilbud på det specialiserede socialområde i Region Sjælland samt politikere og embedsmænd i de analyserede kommuner og på regionens socialområde.

Bogens opbygning

Kapitel 1 *Inklusion og lokale fællesskaber* udfolder disse to centrale begreber i forskningsprojektet. Der gives et kort historisk rids af såvel national som international socialpolitik på voksenhandicapområdet, hvorefter Urie Bronfenbrenners udviklingsøkologiske analysemodel præsenteres.

Kapitel 2 *Forudsætninger og rammer for inklusion på voksenhandicapområdet* beskriver den historiske og samfundsmæssige udvikling af synet på og indsatsen for *voksne med store (og varige) fysiske og/eller psykiske funktionsnedsættelser samt psykosociale funktionsnedsættelser*, fra 1800-tallets 'idioter' og 'afsindige' til forståelsen af de tre botilbuds målgrupper i dag som ligeværdige medborgere med såvel ressourcer som rettigheder.

Kapitel 3 *Undersøgelsens forskningsdesign* præsenterer forskningsprojektets grundlæggende spørgsmål samt udvælgelsen af de tre botilbud, som udgør det empiriske grundlag. Herefter uddybes og begrundes den valgte praksisforskningstilgang. Forskningsmetoder, som er interview, observationsbesøg og dokumentstudier, beskrives med de særlige udfordringer, de hver især medfører. Afslutningsvis nævnes de seks temaer, som analysen struktureres i forhold til.

De følgende tre kapitler omfatter tre case-analyser – et kapitel for hver af de tre botilbud. Beboere og personale præsenteres, og empirien analyseres i forhold til analysetemaer. Hvert kapitel afsluttes med en sammenfatning af hhv. hæmmende og fremmende faktorer i forhold til beboernes inklusion i fællesskaber.

Kapitel 4 *Bo og Naboskab Sydlolland* omfatter en analyse af botilbuddet. Dette botilbud er præget af, at beboerne bliver der i mange år, ofte livet ud. Der er potentiale for, at beboerne kan deltage i flere forskellige fællesskaber, såvel på botilbuddet som i det omgivende lokalsamfund.

Kapitel 5 *Glim Refugium* omfatter ligeledes en analyse af botilbuddet. Her lægges især mærke til dels betydningen af, hvordan den sårbare og støttekrævende proces omkring udskrivning og fraflytning forløber, dels den indflydelse, som kommunen, hvortil borgeren flytter, har på mulighederne for inklusion.

Kapitel 6 *Synscenter Refsnæs*. Af denne analyse fremgår det, at stedtilknytningen er af stor betydning for beboernes muligheder for at navigere og blive inkluderet i lokalsamfundet. Der ses udfordringer i forhold til at træne beboernes færden udenfor synscentret og i forhold til beboernes overgang fra botilbuddet til en voksentilværelse.

Kapitel 7 *Hvad hhv. hæmmer og fremmer inklusion i lokale fællesskaber på de tre botilbud?* Kapitellet præsenterer en tværgående analyse af hhv. hæmmende og fremmende faktorer for inklusion for hvert af de tre botilbud med afsæt i Bronfenbrenners udviklingsøkoslogiske analysemodel.

Kapitel 8 *Mere om inklusion og fællesskaber* sammenfatter de centrale analyseresultater.

Forsknings- og udviklingsprojektet er igangsat efter ønske af Region Sjælland, der også har finansieret projektet. Det er tilrettelagt som et praksisforskningsstudie i et tæt samarbejde mellem forskerne og de lokalt nedsatte projektarbejdsgrupper på hvert tilbud. Projektarbejdsgrupperne har medvirket ved at udvælge interviewpersoner, organisere interview og observationsbesøg, pege på relevante kommuner og relevante problemstillinger på tilbuddene, indgå i diskussioner om og fastlæggelse af analysevinkler med forskerne samt give feedback på analyserne. For denne indsats skylder vi tak til de

lokale projektarbejdsgrupper på de tre regionale tilbud. Endelig vil vi gerne takke beboere, medarbejdere og socialrådgivere for deres bidrag med viden til undersøgelsen.

Ansvarlige for undersøgelsen er Inger Bruun Hansen og Anne Breumlund, lektorer på Institut for Sociologi og Socialt arbejde. Cand. soc. og ph.d. Grit Niklasson har deltaget i analysefasen som videnskabelig assistent.

Aalborg Universitet, 2016

Anne Breumlund og Inger Bruun Hansen